Przesyłka opłacona ryczałtem.

Nr. 61(68) Vilnius, trečiadienis, 1929 m. gruodžio mėn. 4 d. II metai.

VILNIAUS RYTOJUS

Lietuvių visuomenės, politikos ir literatūros iliustruotas laikraštis.
Išeina trečiadieniais ir šeštadieniais.

REDAKCIJA ir ADMINISTRACIJA: Šv. Jono g-vė Nr. 8—1. Redakcija priima nuo 10 iki 12 val. Administracija priima 9—2 val. po pietų.

REDAKCIJA straipsnius ir korespondencijas taiso ir trumpina savo nuožiūra. Nespausdintas korespondencijas ir smulkesnius straipsnius naikina. Rankraščių savo lėšomis negrąžina.

PRENUMERATA: Metams — 4 auks., pusei metų — 2 auks. 3 mėn. — 1 auksinas. Atskiro numerio kaina 10 skat. Užsienyje metams 1 doleris. Užsisakyti galima nemažiau kaip 3 mėnesiams.

NE ŽODŽIŲ, BET DARBŲ.

Lenkų spaudos nusistatymas Nepriklausomosios Lietuvos atžvilgiu yra žinomas jau nuo pat mūsų tautos laisvės atgavimo. Kas seka tos spaudos, ir ne tik spaudos, toną ir nusistatymą, tas senai įsitikino, kad lenkai, pradedant dešiniausiais (endekai) ir baigiant kairiausiais (komunistai) visi yra vienodos nuomonės apie Lietuvą. Ir iš tiesų. Prašau nurodyti bent vieną lenkų spaudos balsą per tuos vienuoliką metų, kuriame būtų nors kiek nuoširdumo ar bent bešališkumo. Tiesa, lenkų spauda dažnai giriasi savo bešališkumu, bet tas jos bešališkumas yra šališkiausias. Tik jį to nemato. Nesenai mes rašėme apie lenkų spaudos nepasitenkinimą del Lietuvos užsienių reikalų ministerio p. D. Zauniaus pareiškimo. Ir suprantama. Savistovi ligšiolinė Lietuvos politika, ypač Vilniaus klausime, erzina lenkų spaudą. Bet kai del to nervavimosi Lietuvos valstybės vyrai nerodo mažiausio noro keisti savo linijos, tuomet lenkų spauda nuduodama draugiškumą (kaip gi!) nesigaili Lietuvai patarimų, žinoma, savotiškų.

Šiuo žygiu turime tuo dalyku lenkų spaudos ir tai oficijozo „Gazeta Polska" balsą. Žinome, kad gyviausias Pabaltės valstybių likimo klausimas priklauso nuo tų trijų valstybių Sąjungos įkūrimo. Kol tos Sąjungos nėra, tol minėtos valstybės visuomet bus pavojuje. Dėja. Lietuvos šiaurės kaimynas (Latvija) iki šiol tą dalyką ignoruoja ir prie kiekvienos progos eina ranka rankon su Lietuvos pietų kaimynu, kuris nemažiau dairosi ir Latvijos linkui. Nėra, žinoma, dviejų nuomonių, kad ir Latvijoje netrūksta blaivių politikų, numatančių tos pragaištingos politikos baisias pasekmes, bet jie tuo tarpu bejėgiai. O Lietuvos pietų kaimynui tas yra po ranka, pakeliui, ir jis daro visa tai, kad kuo stipriau atsistojus Pabaltėje, kad kuo daugiau įgyjus ten įtakos. Jo gi spauda tuo pat laiku nesigaili, kaip jau minėjau, Lietuvai patarimų. Jų turi kiekvienai progai. Šio mėn. pirmomis dienomis Estijos sostinėje Taline šaukiama Lietuvos, Latvijos ir Estijos ekonominė konferencija. Ji davė gerą progą lenkų spaudai dar kartą papilti visą saują patarimų, nurodymų, pasigyrimų ir tt.. O labiausiai ji nori įkalbėti, kad Lenkija tik geidžianti Pabaltes valstybių susiartinimo, žinoma, ne be jos, Lenkijos. Tuo klausimu „Gazeta Polska" Nr. 29 įsidėjo įžengiamąjį *„Lietuva-Latvija-Estija"*, kuriame dar sykį pakartoja aibes senų, šabloninių, be jokios gilesnės minties, posakių demonstratyviai pareiškdama savo „taikingą" nusistatymą Lietuvos atžvilgiu. Tame staipsnyje visų pirma išrodo ligšiolinės Lietuvos politikos „pragaištingumą", kad ji neklausiusi „gerų" pietų kaimyno patarimų ir ėjusi Sovietų — Vokiečių nurodytu keliu. Girdime seną endekų dainelę. Seniau endekai, ir netik endekai, rašydavo, kad Lietuvą valdo bolševikai ir vokiečiai, kurie pieną iš gyventojų paima. (Dar ir dabar sutinkame panašių žmonių, tikinčių į endekų melus). Dabar gi bebekai nuleidę pusę tono žemiau, kartodami seną dainelę tvirtina, kad laikas Lietuvai gelbėti savo „nepriklausomybę" (oho!) ir baigia tais žodžiais. „Vistik Lenkija nebus ta valstybe, kuri kenks tam dideliam darbui (wielkiemu dziełu) gelbėti tikrąją Lietuvos nepriklausomybę".

Perskaičius tai, atrodo, kad Lietuvos nepriklausomybei gresia koks pavojus, o iš tiesų yra tai nusibodęs iki gyvo kaulo tų pačių žodžių, tik kitu tonu, automatinis kartojimas.

Tuo tarpu lenkų spauda turėtų žinoti, kad tik tuomet jų žodžiai ras atbalsio ir pritarimo lietuvių tautoje, kai su žodžiais eis darbai.

Be jų niekuomet!

R. M.

Pasiskubinkite užsisakyti „Vilniaus Rytojų"!

Lietuvių, gudų ir ukrainų konferencija.

1929 m. lapkričio mėn. 26 ir 27 d. Varšuvoje, dėka Ukrainų Klubo pirmininko D-ro D. Levickio vaišingumui, Ukrainų Klubo Seimo bute įvyko seimo atstovų ir šiaip gudų, ukrainų ir lietuvių delegatų tautinių grupių susivažiavimas.

Pasitarime — konferencijoje dalyvavo 24 ukrainai, 5 gudai ir 1 lietuvis. Tos konferencijos tikslas — rasti bendrą platformą vieningai minėtų tautų *taktikai* ginti savo teises kaip parlamento ribose, taip ir už parlamento. Šito suvažiavimo idėja iškilo del vienodai sunkios užvardintų tautų politinė būklės Lenkijoje. Konferencijoje nedalyvavo vokiečiai ir žydai. „Ten mums gera, kur gešeftas" — liko, matomai, jų obalsiu.

Suvažiavimo pirmininko pareigas ėjo visų seniausis p. Horbačevskis (ukrainas), pirmin. padėjėjo — p. K. Stašys (lietuvis), sekretoriaus — p. Karuza (gudus).

Pasveikinimuose ukrainų vardu senat. Dr. Makuch pabrėžė, kad šiame pasitarime - konferencijoje rado galimybės dalyvauti tik nepriklausomos-demokratinės grupės, tvirtai stovinčios ant *tautinės* platformos ir obalsio: „pasitikėkime savo jėgomis". Lietuvių vardu Laik. Komit. pirm. p. K. Stašys savo prakalboje pritarė senat. Makuchui ir pridūrė, kad lietuvių tauta ir lietuvių tautinė sąmonė buvo slopinama šimtai jau metų; nutautinimo darbo vaisiai: tauta prarado savo aristokratus, miestelėnus... liko tik tautinė-konservatyvė liaudis; mes, kaipo artojų vaikai, visi esame krauju ir kaulu demokratai; todel mums, lietuviams, tautinė - demokratinė platforma, ant kurios čia kviečiamos susivienyti ukrainų, gudų ir lietuvių tautos, yra įmanoma ir priimtina. Vienybėje galybė!

Politinį referatą paskaitė Ukrainų klubo pirmin. Dr. D. Levickis. Aptarę savo tautų būklę konferencija priėmė rezoliuciją; štai ji:

„Lietuvių, gudų, ukrainų konferencijos Varšuvoje 1927 m. lapkričio mėnesio 27 dienos rezoliucija.

Sunki būklė ir vienodi tikslai, o taip pat senovės lietuvių, gudų ir ukrainų sugyvenimo tradicijos sakyte įsako visoms tautiškai nusistačiusioms, šių tautų politinėms grupėms Lenkijoje, būtent:

Lietuvių: Laikinajam Vilniaus Lietuvių Komitetui, kuris atstovauja visas lietuvių tautines grupes —

Ukrainų: Ukrainų Tautiniam - Demokratiniam susivienijimui, Ukrainų socialistų radikalų partijai, Ukrainų socialistų demokratų partijai ir Ukrainų Liaudies Sąjungai —

Gudų: Gudų liaudies sąjungai, Gudų krikščionims demokratams, Gudų pravoslavų susivienijimui —

sueiti bendron konferencijon.

Vispusiškai aptarus minėtų tautų padėtį Lenkų valstybės ribose konferencija *pripažino*:

Dabartiniu momentu, o tarp kitko ryšy su sumanymu keisti Lenkijos konstituciją, reiškiasi pasiryžimas galutinai apkarpyti tų tautų teises.

Konferencija *nutarė*: Užmegsti glaudų bendradarbiavimą kovoje už savo tautų teises ir įkurti nuolatinį Susižinojimo Komitetą".

Į Komiteta pateko:

Ukrainų: 1) Dr. D. Levickis,
2) A. Žuk — social-radikalas,
3) P. Vasilčiuk — liaud. sąjun.
4) Dr. V. Starosolski — social-demokrat. (laikinai)

Gudų: 5) Jeremič,
6) Bohdanovič — pravoslavų susivienijimo,
7) Stepovič — krikšč.-demokr.

Lietuvių: 8) Vacat.

Gudų sanatorių grupė „Proswita" šioje konferencijoje įžiūrėjo jau bloką ir rengiasi prieš jį protestuoti. Apuokai šviesos bijo.

Iš lietuvių studentų gyvenimo Belgijoj.

(*Mūsų korespondento*).

Nepersenai turėjau malonumo gerb. skaitytojams parašyti porą žodžių apie lietuvius studentus Belgijoj. Pažymėjau, kad jų čia esama palyginamai nemaža, turi savo Sąjungą, daro suvažiavimus, žodžiu, nesnaudžia ir atitrūkę laisvesnę valandėlę be savo tiesioginio darbo neužmiršta ir savo močiutės Lietuvos, jos garbės. Tampresniems ryšiams užmegsti tarpusavyj ir nustatyti organizacinio darbo planams š. m. lapkričio mėn. 17 d. Briuselyj buvo sušauktas Sąjungos visuotinis narių susirinkimas. Į jį suvažiavo iš visų Belgijos kampelių veik visi lietuvininkai. Tai buvo darbo, bet kartu ir džiaugsmo valandėlė. Ir iš tikrųjų, kas gali būti malonesnio tautiečiams užsienyj, jei ne susitikti, šnekterti savo motutės kalba, pasitarti, pasidalyti mintimis, o progai pasitaikius kartu lietuviškai ir pasilinksminti? Todėl ir susirinkimas buvo jaukus ir gyvas. Tik kiekvienas Vilniaus vardo paminėjimas dalyvių nuotaiką keitė, darė juos daugiau susirūpinusiais, atsidavusiais savo pareigoms.

Patį susirinkimą puošė, darė jį svaresniu, o kartu ir teikė dalyviams garbės atsilankę į jį Gento universito gerb. prof. p. van Langenhove ir Perų valstybės p. Konsulas Belgijoj pryšaky su Sąjungos Garbės nariu Lietuvos konsulu Belgijoj p. Fuerst-Magerman. Prof. van Langenhove nėra mums svetimas. Jis yra artimas Lietuvai draugas, ją nepersenai lankęs ir labai gerai apie ją atsiliepęs. Anot jo, niekaip netikėjęs, kad Lietuva toks gražus, turtingas ir malonus kraštas. Girdi, tik ją aplankius kiekvienas gėros valios žmogus gali suprasti tą skriaudą, kuri jai daroma žmonių jos visiškai nepažįstančių, arba turinčių tam tikrų intencijų velti akmenį gėlių darželin. Susirinkimas dėkingas p. profesoriui už pastangas, kurias jis deda mūsų krašto populiarizavimui ir reiškiamą simpatiją mūsų tautai, išrinko jį savo garbės nariu. Ponas Perų valstybės konsulas, nors ir mūsų krašto nelaukęs, bet apie jį esąs geros nuomonės. Gerėjosi susirinkusia Lietuvos jaunuomene, jos kalba, dainomis, kurių vieną teko jam išgirsti, ir, pareiškęs turėjęs didžiausį malonumą aplankęs susirinkimą, dalyviams davė suprasti, kad visuomet linkęs praleisti malonią valandėlę jų tarpe ir jų sąjungą paremti. Apie mūsų poną konsulą man netenka nė kalbėti. Jis yra Sąjungos didžiausias rėmėjas, jie labiausia susirūpinęs ir bendrai atsidavęs mūsų reikalams.

Susirinkime aptarta visa eilė svarbių klausimėlių, neužmiršta ir Vilniaus, numatyta mokslo metams darbų tvarka ir išrinkta nauja D-jos Valdyba. Be kita ko nutarta bendrai visiems lietuviams studentams pasitikti N. Metus, ruošti mokslines ekskursijas, po Belgiją ir is krašto ir palaikyti artimus santykius su savo broliais, kurie taip pat studijuoja užsienyj. Vienas ponas belgas sąjungai pažadėjo dovanoti vėliavą. Tokiu būdu galima tikėtis, kad vasario 16 d. švęsdami galėsime organizuotai ir viešai pasirodyti Belgijos sostinėj.

Susirinkimas pakeltoj nuotaikoj baigtas Tautos himnu, o jo dalyviai, dar truputį pasibičiuliavę, išsiskirstė kas sau tiesioginiam savo darbui iki Naujų Metų.

Smalėnas.

Brukseles, 1929.XI 21 d.

Naujas lietuvių literatūros istorijos veikalas.

Pranešama, kad šiomis dienomis išėjęs iš spaudos naujas lietuvių literatūros istorijos veikalas, kurį parašė žinomoji mūsų rašytoja p. Z. Kymantaitė-Čiurlionienė. To veikalo Vilniuje dar neteko matyti.

POLITIKOS APŽVALGA.

Lenkijoje dabar visas viešasis gyvenimas sukasi aplink konstitucijos keitimo klausimą; visi kiti klausimai nustumti į šalį. Lenkijos konstitucija nėra tobulas padaras. Tai jaučia visi, pradedant endekais ir baigiant kairiaisiais, ir prie jos taisymo kiekviena partija ruošiasi. Tik kaip ją pakeisti — negali susikalbėti. Konstitucijos keitimas paskutiniu metu parūpo ir vyriausybei. Jau keli ministeriai tuo klausimu pasakė prakalbas. Visi jie tvirtina, kad Lenkijai reikalinga yra stipri ir pastovi vyriausybė. Opozicija su tuo sutinka, bet prikiša ministeriams, kad jie nenurodo, kokiu būdu tai bus pasiekta, siaurinti seimo teises ir stiprinti vieno žmogaus galią, tai dar, anot jos, ne viskas pasakyta. Lenkijos konstitucijos keitimo klausimas randa gyvą atbalsį ir Prancūzijos spaudoje. Viena jos dalis giria vyriausybės pastangas, kita — daugiausia socijalistų — palaiko jos priešininkus. Viename tokių laikraščių užtinkame net perspėjimą, kad pasisaugotų daryti rizikingus žingsnius ir neužmirštų valstybės sienų nepastovumo. Tokios net taip toli einančios išvados padaryta iš klausimo. Jaučiamas didelis vienos ir kitos pusės susinervavimas prieš seimo sesijos atidarymą, kuris turi įvykti gruodžio 5 d.

Prancūzijos ir Italijos derybos Viduržemio jūrų klausimu beveik nutrūko; Italai nenori pripažinti, kad Viduržemio jūroje jų laivynas būtų lygus prancūzų laivynui.

Rumunija — laimingiausia šalis. Ten nėra mažiausių nesusipratimų taip parlamento ir vyriausybės. Rumunijoje rinkimai, mat, taip sutvarkyti, kad vyriausybės partija visuomet gauna daugiausia balsų ir parlamente sudaro daugumą. Kaip ten rinkimai eina ir kaip ten balsus skaito — visi tik juokiasi. Tačiau tokio gražaus parlamento su vyriausybe sugyvenimo pavydi ne viena šalis. Tik jau visai negerai, kai opozicija, pralaimėjusi vienus kitus rinkimus, apsižiūri ir pradeda kelti šalyje suirutę. Tokiu būdu prie valdžios priėjo ir dabartinė ūkininkų partijos vyriausybė su Maniu priešakyje: ūkininkų partijos šalininkai staičiai rengė žygį į sostinę. Dabar Maniu vyriausybė sušaukė parlamentą į paprastą posėdį, perskaitė savo darbų projektą — ir visi patenkinti. Tik pasimokyti iš rumunų!

Rusai bolševikai *netikėtai* pradėjo pulti kiniečius didesnėmis jėgomis ir jau pasistūmėjo į Kinijos žemes apie 200—300 kilometrų; į Hailaro miestą ir kariuomenės vyriausią vadovybę. Sakome „netikėtai", nes ligi šiol niekas nenorėjo tikėti, kad rusai arba kiniečiai norėtų kariauti. Savo spėjimus rėmė tuo, kad Kinijoje įsivyravo netvarka, naminis karas, o Sovietuose — nesusipratimai su sodžiumi. Be to, buvo ir tokių, kurie tikėjo, kad abi pusės nedrįs laužyti nesenai pasirašyto Kelogo pakto, kuris draudžiąs karą. Kiniečiai skundėsi ir Tautų Lygai ir pasirašiusioms Kelogo paktą valstybėms, bet atsakymo, juo labiau užtarimo, nesusilaukė. Tokiu būdu jėgos teisė dar ilgai tvarkys pasaulį ir kiekviena tauta turi pasitikėti tik savo jėgomis.

Jau dabar ateina žinių, kad kiniečiai nusileidžia ir sutinka grąžinti rusams geležkelį, už kurį dabar kariauna. Tokiu būdu rusai bolševikai jau pasiekė savo tikslą; be to, jie pasijus daug stipresni viduje, nes galės sodiečiams nurodyti į savo laimėjimus ir juos lengviau patraukti savo pusėn. Susitvarkę viduje ir atsipalaidoję nuo karo su kiniečiais, jie be abejo dabar kreips daugiau domės į Europą ir daugiau kišis į jų vidujinius reikalus per savo vienminčius.

— Bolševikai labai suvaržė pačto siuntinių iš užsienio gavimą; todel kaip praneša iš Rygos, daug siuntinių grįžta, nes adresatai bijodami persekiojimų, atsisako juos išpirkti.

Švenčionių „Ryto“ mokytojų suvažiavimas.

Lapkričio 25 dieną įvyko Švenčionyse lietuvių mokytojų suvažiavimas. Suvažiavime dalyvavo apie 60 žmonių, jų tarpe buvo be šiemet veikiančių mokytojų ir keletas svečių. Susirinkimą atidarė „Ryto“ pirmininkas kun. K. Čibiras, pabrėždamas susirinkimo naudą ir tikslą. Susirinkimo tikslas esąs pasimokyti mokyklos darbo dirbti, aptarti mokyklų būklę ir uždavinius, išsiaiškinti, kas švietimo darbe rūpi „Ryto“ valdybai ir kokių pageidavimų turi mokytojai, suderinti jėgas ir pasiskatinti prie darbo.

Susirinkimas dirbo nuo 9 val. iki 18 su puse, padaręs pietums pusantros valandos protarpį. Per tą laiką padarė dvi pavyzdines pamokas, išklausė ir aptarė turiningą p. A. Petraičio paskaitą apie gamtos mokymą pradedamoje mokykloje, pasitarė dėl mokyklų padėties ir uždavinių.

Susirinkimą aplankė ir p. valdiškas inspektorius. Tai buvo naujiena. Paėmęs balsą daugiau, negu valandą kalbėjo apie gamtos dėstymą, apie mokytojų konferencijų reikšmę ir atlikimo būdą, apie mokyklos tvarką ir mokytojo pareigas. Turint galvoje, kad tai kalbėjo viršininkas, nuo kurio žymiai pareina lietuviškos mokyklos likimas, jo pastabos turės nemaža reikšmės mokytojų darbuotei ir gal padės vieno kito nesusipratimo išvengti. Pareiškė, kad šis jo apsilankymas būsiąs pradžia jo bendradarbiavimo su privatinės mokyklos darbuotojais ir kad vyriausybei nerūpi iš lietuvių padaryti lenkai, tik lojalūs piliečiai. Prisiminant, kad kaip tik šiol visoje eilėje sodžių, kur lig šiol veikė lietuvių mokyklos, steigiama valdiškos, o lietuviškoms vilkinama koncesija, tuo pareiškimu ne labai norisi tikėti. Jei taip ištikro lietuvio lenkinimas nerūpėtų, gal valdiškos mokyklos būtų lietuviškesnės, o lietuviškos privatinės greičiau gautų koncesijas ir nereikėtų tokiems reškutėnišk iams, činčikiškiams, navikiškiams etc. važinėti po kelius kartus nuo inspektorias pas kuratorių, nuo kuratoriaus pas vaivadą ir vėl pas inspektorių.

Mokyklos darbui tobulinti „Ryto“ valdyba pasiūlė mokytojams pasiskirstyti į rajonus, išrinkti seniūnus ir daryti kas mėnuo rajonų konferencijas su praktikos pamokomis ir pedagoginiais pasikalbėjimais. Pasiūlymas rado visiško pritarimo mokytojų tarpe. Numatyta, kad rajonas prenumeruos pedagoginius žurnalus ir turės savo pedagoginę biblioteką.

Tartasi dėl mokytojų cenzo įgijimo ir nutarta ištirti galimybės; jei pasirodytų, kad pagal įstatymus yra dar patogus būdas cenzui įsigyti, tai organizuoti mokslo pagalbą norintiems lavintis.

Susirinkimas baigta himnu. Dalyviai dirbo rimtai ir išsiskirstė kupini pasiryžimų. Suvažiavimo nauda neabejotina.

Mokytojas.

Poetas Faustas Kirša.

Pereitame numeryje jau minėjome, kad šiuo metu Vilniuje vieši poetas Faustas Kirša, atvykęs iš Nepr. Lietuvos. Faustas Kirša iki šiol turi išleidęs keletą savo poezijos rinkinių, kaip antai: „Verpetai“, „Aidų Aidužiai“, „Pelenai“ ir kt. Beto p. F. Kirša dalyvauja ir publicistikoje, o taip yra žinomas kritikas.

P. Faustas Kirša mano pabuti Vilniuje ir provincijoje pas savo gimines dar keletą dienų. Žemiau dedame du jo sonetus, paimtus iš 1921 metais išleistos lietuvių poezijos antologijos „Vainikų“. Šaly padėta poeto fotografija taip pat yra iš 1920 m.

GOLGOTOS PAVEIKSLAS.

Kiek kartų žiūrėjau į Kristaus Golgotą,
Tiek atgaila spaudė krūtinę ligotą;
Širdis paveldėjo gyvenimą naują,
O džiaugsmas sužadino ramųjį kraują.

Drauguži, paveikslas ir tau pranašauja
Ne rūstų, bet švelnų gyvenimą naują,
Kiek kartų žibės tau mintis nuniokota,
Tiek kartų žiūrėsi į Kristaus Golgotą.

O Kristau! Pasaulis keikimais patvinęs,
Bet Tavo paveikslas — malonių šaltinis,
Iš skausmo garbingą vainiką nupynė.

O žmonės taip klysta, jiems tolimos vinys..
Kaip skausmas Madonos, kaip tvano melynė,
O Kristau! plati Tavo meilės krūtinė.

NAKTIS IR AUŠRINĖ.

Prasiskleidė plastančio debesio rūšys,
Ir žiūri mėnulis į mieganč ią žemę:
Čia miškas siūbuoja, ten sodžius tėtušis
Kvėpuoja ir rytmečiui gyvastį lemia.

Ant kalno liepynas ir girgždančios pušys
Puikius siluetus į padangę remia,
Ir laimintas rytas, kaip kruvinas mūšis,
Šešėliuose dieviškas pajėgas semia...

Jau yra, jau yra aušrinės kasnykai!
Ir puošia girliandomis plačią mėlynę,
Jau šaukia pirmicji miškų giesmininkai.

Nubunda svajonės, atgyja krūtinė,
Susipina gražūs pasaulio vainikai,
Ir žemę apšviečia pirmoji aušrinė.

Lietuvių literatūros santrauka prancūzų kalba.

Nesenai mūsų rašytoja p. S. Čiurlionienė parašė prancūziškai trumpą literatūros istoriją. Pažiūrėkime kaip atsiliepia apie tai žinomas prancūzų rašytojas ir didelis lietuvių tautos draugas p. René Mortel.

„Prieš keletą savaičių pasirodė Paryžiuje didelis, jau kartą išspausdintas 1929 m. liepos mėn. 15 d. „Mercure de France“ žurnale ponios Sofijos Čiurlionienės straipsnis, pavadintas „Lietuvių literatūros istorijos santrauka“.

Ta studija, kurios svarbiausias tikslas yra supažindinti bent bendrais bruožais prancūzų publiką su lietuvių literatūra, buvo reikalinga. Lietuvių kalba, tat reikia pripažinti, yra sunki išmokti dėl to, kad ji nepanaši į vakarų Europos kalbas: nei į lotynų, nei į germanų, nei rytų, ypačiai slavų, kalbas. Jos gerbtinas senumas ir originalumas, gaila, ją laiko kiek nuošalyje nuo bendrų studijų judėjimo ir dėl to net dideli Lietuvos draugai turi sunkumo susipažinti su intelektualiu jiems brangios šalies gyvenimu. Ponia Čiurlionienė, supažindindama bendrais bruožais prancūzų publiką su Lietuvos literatūra, padarė didelį patarnavimą visam Vakarų mokslo pasauliui. Pastūmėjus į šalį visokius politinius samprotavimus ir žiūrint į dalykus grynai mokslo akimis, reikia kiekvieną kartą džiaugtis, kai kokia to pobūdžio spraga užpildoma.

Žiūrint į dalyką Lietuvos atžvilgiu, tos pastabos apie lietuvių literatūrą buvo be galo reikalingos, nes jos naikinte sunaikina vieną mėgiamiausių lenkų propagandos argumentą, kad lietuviai, be lenkų literatūros, jokios kitos literatūros neturį, kad lietuvių kalba esanti dirbtinis, neturįs praeities ir neįleidęs į tautos sielą šaknų, padaras. Visos tos netesybės, neturėjusios jokio kredito mokslo pasaulyje, rasdavo ligšiol atgarsio plačioj visuomenėje, kurios ignorancija, nelaimei, yra didelė. Dabar visi išmokslintieji sluoksniai žinos ką manyti apie svetimos propagandos melą Lietuvos atžvilgiu.

Ponios Čiurlionienės studija turi kita gerą savybę: ji yra gerai pritaikinta prancūzų galvojimo koncepcijai ir, visų pirma, ji yra aiški. Autorė suskirsto savo rašinį į penkias svarbiąsias dalis: viduramžiai, šešioliktas amžius, septynioliktas amžius, aštuonioliktas amžius ir jo tęsinys kitame amžiuje, kol tęsiasi klasicizmas, pagaliau, romantizmas ir šių laikų srovės. Tas planas yra labai vykęs ne tik dėl to, kad atitinka bendriems siužeto daviniams, bet ir dėl to, kad jis išveda skaitytojo prancūzo dvasioje paralelę su literatūros epochomis, kurios jam artimos ir kurios egzistuoja prancūzų literatūros istorijoje. Tas pažymėjimas turi didelės svarbos: jis įrodo, kad lietuvių tauta per visus amžius buvo susijusi su didžiaisiais Europos idėjų judėjimais.

Studija dar svarbi ir tuo, kad ji parodo ryšius tarp lietuvių tautos literatūros plėtojimosi ir Lietuvos istorijos eigos. Vadinasi, parašyti lietuvių literatūros santrauką, reiškia parodyti lietuvių tautos egzistencijos etapus. Tą pačią dalyką aš pastebėjau baltgudžių tautos istorijoje.

Be to, autorė pažymėjo intelektualę, socialę ir tautinę opoziciją, kuri senesniuose amžiuose pasidarė tarp lietuvių bajorijos, linkusios į polonizmo medžiaginę gerovę ir turinčios tendencijų asimiliuotis, ir tautos, daug labiau ištikimos tautiniam idealui. Tas pats dalykas ištiko ir Baltgudijoje. Ta pastaba parodo dar vieną gerą ponios Čiurlionienės studijos savybę: ji nustato intelektualių ir socialių faktorių nepriklausomybę; pastaba svarbi, labai dažnai užmirštama.

Pagaliau, ta studija yra parašyta labai gera prancūzų kalba, ne tik taisyklinga, bet ir lengva ir brillant. Ponios Čiurlionienės žodynas turtingas, ji jį puikiai valdo, ir aš buvau nustebintas jos literatūrinės formos grožumu. Ji tikrai pasižymi savo pilnybe ir jėga t. y. savybėmis, kurių ne visada galima užtikti ir tikrų prancūzų raštuose.

Tos pastabos man duoda teisės iškelti vieną pageidavimą. Kadangi mes dabar bendrais bruožais susipažinome su lietuvių literatūros istorija, tai ponia Čiurlionienė turi mums išversti ištraukas pačių charakteringųjų autorių, kurių mes patys norėtume paklausyti. Žodžiu, reiktų išleisti lietuvių literatūros parinktų ištraukų — eilėmis ir poza — chrestomatija, kur būtų galima įdėti, kaip įžangą, studiją, apie kurią mes čia kalbėjome. Tai būtų prancūzų publikai revelacija ir knygos pasisekimas būtų tikras. Juk Le Temps paskutiniais mėnesiais, prancūzų publikos malonumui, skelbia estų pasakojimus! Lietuvių literatūroje netrūksta gyvų ir spalvingų pasakojimų. Kas mums duos vertimą? Reikia padaryti dar vienas žingsnis priekin! Ar jaunieji lietuviai išgirs mano balsą?

(„Liet. Aidas“).

* * *

„Lietuvos Aidas“ nuo savęs priduria, kad balsas jau išgirstas. Prof. Mykolaičio ir ponios Čiurlionienės rūpesčiu jau ruošiama geriausių Lietuvos rašytojų kūrinių prancūzų kalba chrestomatija, kuri kitais metais jau pasirodys. Be to, p. Milašius verčia mūsų liaudies pasakų pluoštą, kuris pasirodys netrukus.

— Klemenso buvo palaidotas be jokių ceremonijų, kalbų, iškilmės ir pamaldų; jo sūnus Mykolas užmetė maža gėlių bukietą, o daržininkas vieną rožę, tardamas pro verksmus: „Sudiev, mano pone“.

Didysis Lietuvos Kunigaikštis Keistutis.

Keistučio mirtis.

Keistutis tapęs plačios Lietuvos valdovu, karuose pražilęs, sėkmingai ją gynė nuo išorinių priešų. Bet nepalyginamai pavojingesnių būta naminių priešų.

Visi Algirdo sūnūs buvo nepatenkinti (iš pavydo) Keistučiui, bet ypač Jogaila, kurs, nepaisant savo iškilmingiausių pasižadėjimų bei priesaikų nekelti kardo prieš dėdę, laukė tik patogesnės progos atsiimti Vilnių ir atgauti prarastą sostą.

Kaributas, vienas Jogailos brolių, Trubčevskio kunigaikštis, to paties Jogailos sukurstytas, atsisakė klausyti Keistučio, kaipo Didžiojo Kunigaikščio. Tasai, žinoma, buvo priverstas sudrausti maištininką; surinko kiek kariuomenės ir nužygiavo į tolimus, didžiosios iš tikro Lietuvos, pakraščius. Tuomet Jogaila pasinaudoja išsvajota proga, puola Vilnių ir, kadangi miesto viršininkas Amielis pasirodęs išdaviku perėjo Jogailos pusėn, gan lengvai jį paima.

Iš Vilniaus su stipria kariuomene ir atvykusiais į pagalbą kryžiuočiais puolė jis Trakus, kuriuos paėmęs sudegino.

Vytautas, turėdamas nedidelį kareivių būrelį, beveik nemėgino gintis, juo labiau, kad buvo užpultas netikėtai, jis skubotai pasitraukė iš pilies, pasiimdamas su savim motiną (Birutę). Palikęs motiną Gardine, kuo greičiausiai vyksta pas tėvą, karo laukan, pranešti apie viską.

Keistutis, dar nesuspėjęs apsidirbti su Kaributu, priverstas buvo pasitraukti į Gardiną, iš kur su nedideliu bajorų būreliu nužygiavo savo mylimiausion, visuomet ištikimon Žemaitijon.

Vytautas, pasilikęs Gardine, išvežė motyną į dar saugesnę vietą — Braston, o pats, surinkęs gražų savanorių burelį, iškeliauna paskui tėvą. Tėvas su sunumi susiejo Neries pakraštų aukštiau Kauno. Iš čia prasidėjo žygiuotė į Trakus, bet kely tarp Trakų ir Vilniaus susitikta su Jogaila. Jogailos jėgos buvo žymiai didesnės, negu Keistučio, tačiau jis jomis nepasitikėjo. Todel, nudodamas nenorįs naminio karo, kraujo praliejimo savitarpy, nusiuntė savo brolį Skirgailą į Keistučio stovyklą, prašydamas Vytautą atvykti pasitarti, ar negalima būtų kaip nors taikiu būdu baigti nesusipratimą.

Vytautas, vis dar nenorėdamas įtarti savo jaunų metų draugą niekšu esą, — išdrįso, nuėjo... Jogaila priėmęs svetį nepaprastai maloniai, prabilo: „Mielas brolau, sutaikink mus“ (suprask jį su Keistučiu). Vytautas tuoj sutiko patarpininkauti, bet pareikalavo priesaikos, kad jo tėvui, jei ryžtųsi atvykti, nieko pikto neatsitiks. Jogaila tai užgirdęs nudavė užsigaunąs, kaip tai jis galėtų blogai pasielgti suvo savo dėde, kurs su juo dar taip nesenai pasielgęs žmoniškai, kurį jis pagaliau aukštai gerbia ir t.t. Tačiau reikalaujamą priesaiką padarė. Keistutis, pamokytas pritymo, iš karto dvejojo, ar nesulaužys besąžinis brolėnas ir dabar priesaikos, kaip aną syk; todėl jis pareikalavo, kad Skirgaila Jogailos vardu padarytų priesaiką jo akivaizdoj.

D. kunigaikščio nusistatymą pranešė Vytautas. Po kiek laiko atvyko Skirgaila su atatinkamais iš Jogailos įgaliojimais ir minėtą priesaiką atliko.

Doras karžygis, senelis Keistutis, kurs nė vieno karto savo gyvenime nesulaužė duoto žodžio, pagaliau pasitikėjo ir, savo nelaimei, nuvyko pas Jogailą. Deja, tėtis neteko, kreivapriesiekis Jogaila liepė tuoj suimti tėvą ir sūnų, apkalti ir nuvyti į Krėvės pilį. Ten bejėgis „Lietuvos liūtas“, per visą ilgą savo amželį dangstęs brangią tėvynę savo krūtine, buvo užrakintas šaltame ir drėgname urve, o penktą dieną budelių rankomis pasmaugtas. Tai įvyko 1382 metais.

Žudiko brolėno paleista gandas, kad Keistutis patsai pasismaugęs. Jo lavonas buvo atvežtas Vilniun ir čia iškilmingai stabmeldžių papročiu sudegintas Šventaragio pakalnėj (kur dabar Vilniaus Katedra). Taip pabaigė gyvatą visudidžiausis Lietuvos karžygis, geriausis ano amžiaus vadas, per 50 metų dangstęs savo krūtine tėvynės laisvę, mylimas savųjų, gerbiamas net priešų kaimynų, gražiausis viduramžio kario pavyzdys, žuvęs ne karo laukuose, tik nuo žemų niekšiškų giminaičių...

Keistutis buvo skaistaus veido, liesas, augaluotas, žibančių akių (lang, hager, feurige Augen — rašo anų laikų kronikos), ilga barzda, retais ant galvos plaukais. Jam supykus, kaktoje iššokdavo gyslos. Miegodavęs labai mažai. Jau buvo pasakyta, kad atsižymėjo ypatingai karvedžio gabumais, bet buvo ir sumanus, pav. sunkiausiose aplinkybėse bei pavojuose mokėdavo greit susivokti — orientuotis.

Ž.

Sveikatos kampelis.

Vidurių sukietėjimas.

Jeigu arčiau prisižiūrėsime paukščiams, tai visų pirma nustebins mus jų amžiaus ilgumas. Ir iš tikrųjų, pv. aras, gulbė, varnas gyvena šimtą su viršum metų; pelėda, vanagas, žąsis — iki 100 metų ir t. t. Tuo tarpu kai iš šimto tūkstančių žmonių šimto metų sulaukia vos vienas. Priežasčių reiktų gal ieškoti žmogaus nutolime nuo gamtos. Kaipo viena iš daugelio to nutolimo pasekų ir yra vidurių sukietėjimas. Paukščių viduriai valosi labai reguliariai, dažnai. Ir žydų Talmude yra parašyta, kad tas ilgai gyvens, kas dažnai lankys išeinamąją vietą. Tai, žinoma, yra teisinga. Sveikas žmogus paprastai per parą valosi 1—2 kart. Atsitinka kartais, kad toks valymasis esti vieną kart per 10 dienų. Tai jau nenormalus reiškinys. Prie vidurių sukietėjimo linkę dažniausiai asmenys priversti daug sėdėti, pv. mokslininkai, literatai, valdininkai ir kt. Pas darbo žmones šis kentėjimas retai tepasitaiko. Chroniškas vidurių sukietėjimas pareina dažniausiai nuo silpno kūno sudėjimo, ypatingai raumenų, dalinai žarnų sienelių. Atsitiktinas laikinas vidurių sukietėjimas pareina nuo valgio (stori miltai, bulvės, žirniai), mechaniškų kliūčių žarnose, įvairių ligų.

Vidurių sukietėjimas sukelia galvos skaudėjimą, pilvo išputimą, širdies plakimą, neramumą. Atsitiktinas laikinas vidurių sukietėjimas neskaitomas liga ir jam pašalinti dažniausiai užtenka valgių pernainos. Kas kita ilgi vidurių sukietėjimai, kurie sudaro daug vargo ligonims, priversdami juos griebtis dirbtinų priemonių šiam blogumui pašalinti. Yra žmonių, kurie didesnę gyvenimo pusę nepersiskiria su levatyvomis ir įvairiais vidurių valymo vaistais.

Chroniško vidurių sukietėjimo gydymas sunkus. Levatyvos ir vaistai vidurių valymui (ricina, karčioji anglų druska ir kt.) gali pagelbėti tik laikinai, bet ligos nepašalina ir tik įpratina ligonį prie dirbtino vidurių valymo. Taigi *levatyvos ir vaistų vidurių, valymui reikia kiek galima vengti* ir vartoti juos tik kraštutiniuose atvejuose. Reikale galima vartoti sennos lapai (*Folliculi Sennae*) — pigiai perkami vaistinėj. Vieną valgomąjį šaukštą tų lapų užpilti kartų vandeniu ir kaip pritrauks gerti ant nakties kaip arbatą.

Atsitiktinam laikinam vidurių sukietėjimui gydyti dažnai užtenka *valgių permainos*. Vaisiai (ypač slyvos, morkos), juoda apžiedėjusi duona, rūgusis pienas, rūkštūs kopustai, šalto vandens nevalgius (ant tuščios širdies) gėrimas—to dažniausiai užtenka viduriams sureguliuoti. Be to, kadangi sukietėjimu serga asmens priversti daug sėdėti, tai jiems reikalingas *judėjimas*, raumenų darbas, pilvo braukymas. Vien pasivaikščiojimo dažnai neužtenka, reikia surasti įvairesnį darbą, kame veiktų viso kūno raumenys. Gimnastika gali jau duoti daugiau naudos, bet geriausiai užsiimti naturaliu fiziniu darbu, pv. kad ir malkų skaldymu, kūlimu, šienavimu ir t. t.

P. K—vičius.

KORESPONDENCIJOS.

Viln.-Trakų apskr

Galčiūnai, Gervėčių vals. Retorsijos laikais mūsų sodžiuj buvo uždaryta lietuvių „Ryto" mokykla, kurios ir iki šiai dienai neatidaro, Seniau mūsų jaunimas buvo veiklus, ypač pasižymėdavo savo gražiomis dainomis. Uždarus „Ryto" mokyklą, jaunimo gyvenimas kaip ir sustingo, bet šiais metais vėl po truputį pradeda darbuotis; spalių men. 17 dieną jaunimas savo jėgomis pastatė viešą lietuvių vakarą. Vaidino: „Mažas kryželis, bet sunkus". Nežiūrint blogo oro, vistik žmonės, ypač savo kaimo nepatingėjo atsilankyti, tik gaila, kad dalis mūsų liaudies švietėjų nesilanko į jaunimo ruošiamus vakarus. Galčiūnų sodžiuje yra nemaža jaunimo, kuris turi daug kilnių pasišventimų ir norų.

Gaublys.

Švenčionių apskr.

Girminiai. Lapkričio 24 d. šiame sodžiuje, metinis jaunimas suruošė viešą lietuvišką vakarą. Vaidinta 5 veiks. komedija „Aukso dievaičiai". Suvaidinta pusėtinai. Publikos buvo neperdaug, nes tą pačią dieną gretimuose sodžiuose irgi buvo vakarėliai, kaip pav. Ažušilėj ir Vaišniūnuose. *Kaziukas.*

Balaveckai, Daugeliškio vals. Sodžius nedidelis, tik 14 ūkininkų. Visi lietuviai. Jau antri metai, kai gyvuoja čia Šv. Kaz. skyrus, kurio rūpesniu šiems metams vargais negalais turime iškovoję privatinę lietuvių mokyklą, kurioj mokytojauja p-lė Malinauskaitė. Tikimės, kad p. mokytoja netik mokys mūsų mažučius, bet ir suaugusiems padės bent kiek prasilavinti. Taigi Dieve padėk mūsų sodžiuj įsigyti kuo daugiausia šviesos per pirmus lietuviškos mokyklos gyvavimo metus.

Ratas.

Sėniškis, Daugeliškio vals. Del tilpusios „Vilniaus Rytojuje" Nr. 22(28) šių metų gegužės 25 d. korespondencijos iš Sėniškių, Vilniaus Mokyklų Kuratorija atsiuntė oficijaliai Nr. 1—22352/29 šias pastabas:

„1) Netiesa, kad vienaklasėj viešoj liaudies mokykloj Sėniškų nemokama nė žodžio lietuviškai, tuo tarpu tiesa, kad I ir II skyriuose duodama 4 valandos savaitėje, o II ir IV (kur gi III? *Red.*) 5 val. savaitėje lietuvių kalbos mokslo.

2) Netiesa, kad vakariniuose kursuose, suorganizuotuose prie 1 kl. liaudies mokyklos Sėniškų tyčiotasi iš lietuvių kalbos, kad klausytojai mokėjo po 50 gr. pabaudos už lietuviško žodžio ištarimą, tuo tarpu tiesa, kad minėtuose kursuose vartota lygiomis teisėmis lenkų ir lietuvių kalbos".

Per šio dalyko, gavę tikslesnių žinių iš mūsų korespondento, dar grįšime.

Gardino apskr.

Kabeliai, Marcinkonių valsč. Kabelių bažnytkiemis yra gyvenamas vienų lietuvių. Čia jau devinti metai, kaip veikia „Ryto" mokykla, kurią skaitlingai lanko viso sodžiaus vaikai. Taip pat nuo keleto metų veikia Šv. Kazimiero Draugijos skyrius, kurian yra prisirašę apie 60 narių. Mokyklos ir draugijos įtaka yra didelė ir jaunimas yra gerokai apsišvietęs. Visa tik nelaimė, kad dar atsiranda tokių, kurie mėgsta buteliuką. O tai teršia viso jaunimo gerą vardą.

Lakštutė.

Lydos apskr.

Varanavo valsč. Š. m. lapkričio mėnesį mūsų apylinkės Liet. Šv. Kazimiero Draugijos skyrius lankė Centro prelegentas p. Ant. Baliulis, kuris paskaitomis ir kinu sujdomino visą apylinkę. Visi skyriai ruošėsi kuoiškilmingiausiai primti prelegentą. Paskirtos dienos paskaitoms ir kinui skyrių buvo beveik švenčiamos. Bet užtai ir prelegentas skyrių ūpą pataikė nepaprastai gabiai privesti prie zenito. Jo paskaitos daugelį pypkorių privertė su tabokos mašnelėmis atsisveikinti, o degtinės nekuriuose kaimuose ir su žvake nerasi (Ramaškonys), nors prieš tai buvo jaučiamas „šinkoriaus" trūkumas ir šmugelis degtine buvo pačiame žydėjime.

Visą iškilmingumą gadino neblaivūs tvarkos dabotojai (Scilgūnuose), kurie vietomis (Cieslinkiškės, Scilgūnai) netik prelegentui nedavė skaityti paskaitų lietuvių kalboje, bet ir susirinkusiam jaunimui uždraudė padainuoti. (Staniškiai).

Del to netinkamo elgėsio, kaip teko girdėti, prelegentas padavė Lydos Starostai skundą.

Iki šiol Liet. Šv. Kazimiero Draugija savo skyrius turėjo: Balcininkėliuose, Ciesliukiškėse, Ramaškonyse, Scilgūnuose Stanišiuose, Tusamonyse.

Ūkininkas.

Trumpai apie viską.

— Vokiečiai tautininkai rengiasi pulti vyriausybę už sutartį su Lenkija parlamente; jiems atsakys vokiečių pavyzdžiu Varšuvoje Raišer.

— Žitomiro apylinkėje sodiečiai užpuolė volrevkomą (valsčiaus įstaigą), kur posėdžiavo komunistai; apsupo namus ir padegė. Bolševikai vos spėjo iš ten paspruk̇ti.

— Anglijos vyriausybė yra sumanius įvesti kasyklose $7\frac{1}{2}$ val. darbo dieną; kasyklų savininkai priešinasi tam sumanymui ir nutraukė derybas su vyriausybe.

— Kinijoje naminis karas pasibaigė. Sukilę generolai už didelį atlyginimą nusileido.

— Gruodžio 1 d. turėjo įvykti vokiečių prancūzų broliavimosi šventė; iškilmės turėjo būti prie vieno paminklo, kur guli greta palaidoti vokiečių ir prancūzų kareiviai iš 1870 metų karo.

— Varšuvoje susimušė studentai endekai su studentais sanatoriais. Salėje, kur buvo susirinkimas, šaudė iš revolverių ir mėtė raketas.

— Pietųslavija įsigijo Prancūzijoje 2 povandeniniu laivų; kaip matome, visi kalba apie taiką, bet kartu ir ginkluojasi.

— Anglų pirklių sindikato derybos su Sovietais del miško nutrūko; laukiama miško kainų šokinėjimo; rusų miško medžiaga dabar greičiausiai bus siunčiama Vokietijon, Olandijon ir Belgijon.

— Traukinį, kuris ejo į Konstantinopolį užpuolė plėšikai; traukinys paspruko iš jų rankų.

ŪKIO SKYRIUS.

Kada apsiveršiavusias karves leisti prie buliaus?

Kad moteriškas ir vyriškas kiaušeliai, atlikus naminių gyvulių patelėms lyties aktą, galėtų sau rasti atatinkamas sąlygas vystymuisi, tai jie turi rasti patelės motėje sveiką ir atatinkamai prirengtą guolį. Jei to nebūna, tai norint ūkininkas dės visas pastangas, vistiek patelė nepasibėgs ir nepaliks neščia.

Po gimdymui, patelės motė turi vėl grįžti normalėn padėtin. Taigi turi pašalinti vaisiaus skystimus, vaisiaus plėves, turi visa tai pašalinti savo jėgomis ir apsivalyti, turi iš pilvo landos sugrįžti į normalę vietą.

Panašus motės tvarkymasis vadinama motės susitraukimu. Suprantamas dalykas, kad tas laikas ne pas visų naminių gyvulių pateles yra vienodai ilgas.

Kol patelės motė nesusitraukė, negalima jos jokiu būdu erzinti, jos tvarkymasis neprivalo būti jokiu mechaniniu būdu sutrukdytas, nes tada jie negalės atatinkamai susitraukti, taigi ir sugrįžti normalėn padėtin. Tuo laiku patelę reikia ypatingai saugoti ir globoti. Juo ūkininkas yra labiau apsiskaitęs, juo ta patelės priežiūra būna geresnė. Nereikia užmiršti, kad gyvulių auklėjimas reikalauja iš mūsų protingo traktavimo ir jų gyvenimo funkcijų valdymo, kad visuomet jos pastatytume į atatinkamas vėžes. Viena tų funkcijų — tai gyvenimas lytinis. Ši aplinkybė turi didžiausios reikšmės, nes nuo jos pareina gyvulių dauginimasis ir pieno produkcija.

Karvės motė po gimdymui susitraukia maždaug per 4—6 savaites. Tyrimai parodė, kad tik šeštą savaitę jos motė galutinai sugrįžta į normalę padėtį ir gali priimti apvaisintą kiaušelį. Todel apsiveršiavusias karves galima leisti prie buliaus tiktai laike atrojo po gimdymui bėgimosi. Tai esti 6—8 savaičių laikas. Jeigu dalesime, kad pirmu kartu po apsiveršiavimui karvė bėgasi už 3—4 savaičių, tai antrasis bėgimasis, kuris turi būti išnaudotas, pareina 6—8 savaitėms, taigi kaip tik tuo laiku, kuomet motės gleivinė plėvė jau visiškai būna prisirengusi priimti vaisių.

Reikia pagaliau mesti senas paprotys, kad negera karvės neleisti prie buliaus tuojau po apsiveršiavimui. Sako kad tada karvė palieka bergždžia. Tai yra tikras prasimanymas, kuris neturi jokio pagrindo.

T. R.

Kas daryti, kad bitės duotų daugiau naudos?

Žmogus, kuris nori pasišvęsti ūkio darbui, kad naudingai dirbus savo kraštui ir savo paties darbu atsiekti geresnės ateities, be pažinimo ūkio mokslo teoretiniai, tai yra iš knygų ir laikraščių, stengiasi pažinti žemės ūkį praktikos keliu, tai yra dirbdamas pats ūkio darbus, nes žino, kad praktika ir teorija kartu atneš didelę naudą ir padės geriau išnaudoti jo darbo įrankį ne su skriauda žemės ūkiui, bet atvirkščiai, kas kartas privedant savo ūkį vis prie geresnės kultūros. Taip pat galima pasakyti ir apie tuos neskaitlingus mūsų krašte asmenis, kurie nori užsiimti bitininkyste, dalyku labai naudingu ūkininkui, bet dažnai vedamu be prideramo atsidavimo ir atatinkamo žinojimo.

Taigi norint, kad iš bičių daugiau naudos turėjus, o tuo patim laiku, kad greit įsigijus didesnį bityną, turime stengties pažinti bitininkystę ne tik iš knygų ir laikraščių, bet turime pagilinti savo žinias praktikos keliu, dirbant bityne sulig prityrusio bitininko nurodymų ir dalyvaujant bitininkystės kursuose, kurie vietomis mūsų krašte kas metai yra vedami. Įsigiję tam tikras žinias iš bitininkystės, galime užsiversti pas save išsyk nedidelį bityną, kurio pasisekimas daug pareis nuo paties bitininko.

Bityno pasisekimas daug pareis nuo šių aplinkybių.

Vietos parinkimas. Gera galima pavadinti tokią vietą, kur pakankamai yra medingų augalų ir kur bitės kas metai turi iš kur imti medų. Tokių vietų pas mus yra labai maža ir todel protingas ūkininkas, o kartu ir bitininkas sėja tokius augalus, kurie duoda gerą ganyklą gyvuliams, o kartu savyje daug turi medaus. Prie tokių augalų priklauso: baltieji dobilai, seradėlė, esparcetas. Be to, protingas ūkininkas, o kartu ir bitininkas, kad davus bitėms daugiau pagėdaujamų augalų ir tuo būdu iš savo bityno daugiau naudos turėjus, apsodina kelius medingais medžiais, būtent: liepomis, akacijomis, vietoj to, kad apsodinus drebulėmis arba kuriais kitais medžiais, kuriuose laikosi daug sodo kenkėjų. Paskui vėliau, kai išmoksime gerbti kiekvieną pakelės medelį, o mūsų vaikai jų nelaužys, bet atvirkščiai, juos globos, nes patys tėvai ir mokytojai mokyklose išmokys juos pakelių medžius gerbti, tada galėsime pakeles apsodinti vaisiniais medžiais, kas jau senai praktikuojama yra užsienuose.

Spiečių stiprumas. Bičių pasisekimas labai daug pareina nuo spiečių stiprumo. Todel stengiames savo bityne laikyti tiktai stiprius lizdus, nes tik tokius galima gerai išnaudoti laike didžiojo medaus ėminio (kuomet daugiausia sužydi medingųjų augalų), tuo tarpu kaip silpni lizdai visuomet mums duoda nuostolių, dažnai žiemą numiršta, nes negali pakankamai sušildyti avilio per žiemos mėnesius, nežiūrint į tai, kad pakankamai avilyje turi medaus.

Darbo atlikimas savo laiku. Darbo bityne atlikimas savo laiku labai turi svarbios reikšmės ir nuo to daug pareina bityno pasisekimas. Todel kaip atėjo laikas kas nors bityne daryti, tai tuojau reikia ir atlikti, bet neatidelioti kitai dienai, kaip pas mus dažnai daroma.

Dirbtini koriai. Bitininkystė negali sektis, jei nevartosime dirbtinių korių, nes kad pagaminus naturalius korius, bites labai daug suvartoja medaus. Todel, įstatydami dirbtinius korius, mes joms sutaupome daug medaus. Rinkime vaško gabalus, kad juos paskui perdirbus į dirbtinius korius. Vaško nepirduokime žydams, kurie jį noriai perka, bet moka pigią kainą.

Aviliai. Mūsų bitynai dažnai turi tą ydą, kad juose būna paprastai visokių rūšių aviliai. Taip, beveik kiekvienam bityne galime užtikti Levickio ir Dadano avilial, o taipogi kelminiai. Panašūs avilių įvairumas begalo mums apsunkina darbą avilyne, kaip tai: silpnųjų avilių sustiprinimas koriais su perais ir medumi ir t.t. Todel geriausia visuomet laikyties kurių nors vienų avilių.

Motinos. Bityno pasisekimas daug pareina nuo motinų. Jeigu motina gera ir daug sudeda kiaušinėlių, tai tada daug būna ir darbininkų bičių, o tuo patim ir daug medaus. Todel turime stengties turėti savo bityne motinas ne senesnes kaip 2 metų, nes tik tokios motinos daugiausia sudeda kiaušinėlių. Didesniuose bitynuose būtų naudinga užsiimti motynų auklėjimu tam tyčia įtaisytuose aviliuose.

Bitininkystės įrankių skolinimas. Reikia vengti įvairių bitininkystės reikmenų skolinimo iš abejotinų bitynų, kaip antai: avilių, korių ir t.t., nes tuo galime pernešti į savo bityną įvairias ligas, kaip puvinį ir kitas.

Tai tokios yra bendros pastabos, kurių privalo nepamiršti nė vienas bitininkas, jeigu nori, kad bitės gerai laikytųsi ir duotų pelno.

C. G.

Nepriklausomoj Lietuvoj.

Klaipėdos lietuviai atkakliai kovoja už savo kalbos teises.

Ilga laiką Klaipėdos miesto kinuose buvo vartojama vien vokiški parašai. Prieš tai daug kartų protestavo Klaipėdos lietuviai gyventojai, o keletą kartų išvesti iš kantrybės, apmėtė ekraną supuviais kiaušiniais. Po to lietuviai surinkę kelis tūkstančius parašų griežtai pareikalavo ir lietuviškų parašų šaly vokiškų. Pagalios nuo pereito mėn. 26 d. visuose kinuose vartojama jau ir lietuviški parašai.

Valstybina privatines gimnazijas.

Nesenai rašėme, kad Lietuvos Švietimo Ministerijos parėdymu buvo uždaryta privatinė „Saulės" Gimnazija Ukmergėje ir jos vieton įkurta valstybinė gimnazija. Dabar Lietuvos spauda praneša, kad privatinės „Žiburio" Gimnazijos Vilkaviškyje tėvų komitetas vienbalsiai nutarė prašyti Švietimo Ministeriją suvalstybinti tą gimnaziją. Artimiausiu metu laukiama parėdymo.

Naujas Žurnalas—„Kalba".

Apie Naujus Metus žada pasirodyti naujas 3—4 spaudos lankų žurnalas „Kalba", kuriame bus rašoma apie kalbą ir moksliškai tiriama lietuvių kalba. Bus taip pat recenzuojamos knygos kalbos atžvilgiu knygos. Žurnalą redaguos žinomas dar nesenai baigęs mokslus, kalbininkas dr. Pr. Skardžius, mok. J. Talmontas ir maj. J. Laurinaitis. Bendradarbiaus visi lietuvių kalbininkai.

Lietuvon atvykstąs Šarkys.

Pasklydo žinia, kad žinomas lietuvis boksininkas Sharkey-Žukauskas artimoj ateity atvyksta į Lietuvą.

Be to, yra žinių, kad greitumo plaukiojimo rekordistė lietuvaitė p-lė Osipavičiūtė taip pat atvyksta į Lietuvą.

Tilžėj išeis vokiškas lietuvių laikraštis

„Naujasis Tilžės Keleivis" praneša, kad šiomis dienomis Tilžėj išeis Vokietijos lietuvių mažumos organas „Unsere Stimme". Naujas laikraštis bus leidžiamas vokiečių kalba ir gins visus Vokietijos lietuvių interesus. Be to, darys visas pastangas išgelbėti lietuvių kalbą Prūsų Lietuvoj nuo išnaikinimo ir mėgins parodyti vokiečiams ir suvokietėjusiems lietuviams, kad Prūsų lietuviai yra vertinga įdomi tauta, turinti sau gražią turtingą kalbą ir seną kultūrą.

P. J. Aukštuolis—Tarptautinės Diplomatijos Akademijos narys.

Lapkričio mėn. 27 d. Tarptautinės Diplomatijos Akademija savo pilnumos posėdyje Akademijos pirmininkui p. de Fontenne pasiūlius, išrinko savo nariu Nepriklausomosios Lietuvos atstovą Suomijai ir Estijai p. J. Aukštuolį.

Teroristai vėl rodosi.

Sekmadienio „Sevodnia" praneša, kad lapkričio mėn. 29 d. Varėnos miestely apie 10 v. vak. įmesta pro langą bomba į pasienio sargybinio I. Bernatavičiaus butą. Laikraštis praneša, kad bomba sprogdama sunkiai sužeidė Bernatavičiaus žmoną. Teroristas, metęs bombą, iki šiol nesuimtas. Reikia pastebėti, kad p. I. Bernatavičius yra kilęs iš Rytų Lietuvos, Pažuolės sodžiaus. Nuo 1922 metų sėdėjo kalėjimuose Gardine ir Vilniuje. Prieš porą metų buvo išmainytas, kaipo politinis kalinys ir dabar tarnauja pasienio sargyboj.

Paskutinės žinios.

Vyties išniekinimas.

Lapkričio 24 d. Kaltinėnuose buvo toks liūdnas įvykis. Lenkų jaunimo organizacija Koło młodzieży Wiejskiej surengė savo nariams ir simpatikams šokių vakarėlį. Organizatorium to vakarėlio buvo Kaltinėnų valsčiaus raštininko pagelbininkas Zigmantas Lagoda. Vakarėliui buvo paimta parapijos salė, kurioje kabėjo iš vienos pusės Vytis, iš kitos lenkų Arelis. Vakarėliui prasidedant į salę tvarkos žiūrėti atėjo du policininkai. Tarp dalyvių salėje buvo lenkų organizacijos Strzelec narys Jan Szkleński.

Šokiams einant Szkleński ėmęs graižytis prieš Vytį. Po valandikės visų susirinkusių akivaizdoje Szkleński Jan užlipo ant šėpos, pagriebė Vytį ir metė žemėn; paskui paėmęs peilį supiaustė ir užmetė už šėpos.

Niekas iš buvusių lenkų ir netgi policija nepasipriešino tokiam nekultūringam strzelco žingsniui. Lietuviai parapijiečiai labai tuo suerzinti ir mato tame įžeidimą visos lietuvių tautos. Kai kas kaltina kleboną, kam, girdi, duodąs salę lenkų organizacijoms. Tik sunki padėtis ir klebono: neduosi, pasakys, kad veiki prieš valstybę, duosi ir vėl nepasidžiaugsi. Skaudu ir liūdna mūsų pasaulyje...

Kaltinėniškis.

Laiškas Redakcijai.

G. R.

Vilniuje einąs endekų dienraštis „Dziennik Wileński" 274-ame numeryje šiemet, lapkričio 28 dieną, patalpino iš akademinio Vilniaus univiersiteto studentų fotografiją, pridėjęs paaiškinimus, kad tai esanti iškilminga Vilniaus akademinės „Vislenkių Jaunimo" sąjungos darbų inauguracija. Kadangi tokioje fotografijoje yra ir mano atvaizdas ir todėl galėtų kilti mūsų visuomenėje įvairūs to fakto aiškinimai, laikau reikalinga paduoti šį pareiškimą.

Neilgai trukus po akademinių Vilniaus universiteto 1929|30 mokslo metų atidarymo iškilmių, į kurias, kaip paprastai, buvau kviestas ir šiemet, taipogi pakviesta mane ir į to universiteto studentų klubo „Ognisko" (gt. Didžioji Nr. 24) atidarymą. To klubo šeimininkė yra akademinė savitarpinės pašalpos draugija, kuri vadinasi „Bratnia Pomoc". Prie tos draugijos, kaip žinoma, priguli visų tautų (taip-pat ir lietuviai), išskyrus žydus, Vilniaus universiteto studentai. Taigi, mano dalyvauta ne vislenkių akademinės jaunimo sąjungos darbų inauguracijoje, kaip tai teikėsi manyti sulig minėtų „Dziennk Wileński" paaiškinimų, o visų Vilniaus universiteto studentų draugijos „Bratnia Pomoc" klubo metinio veikimo atidaryme. Kodėl „Dziennik Wileński" viršiau pažymėtu budu tą nuotykį apibudino, man nėra žinoma.

Su pagarba

Kun. A. Viskantas.

Red. prierašas: Šis nebepirmas nuotykis turėtų pamokyti visus — suaugusius ir jaunimą,—kad neįklimptų, kur nereikia.

VIETOS KRONIKA.

Iš universiteto Vilniuje.

Kasmet mokslo metų pradžioje universitetų studentai renka savo atstovybes. Rinkimai įvyko ir šiemet. Lenkų studentų tarpe rungėsi dvi srovės: endekai „wszechpolakai" ir visokios rūšies sanatoriai. Pažymėtina, kad pastarųjų tarpe yra ir katalikų draugija „Odrodzenie", kuri Vilniuje yra labai stipri. Visur viršų paėmė endekai. Šių rinkimų proga galima padaryti kai kurias pastabas: katalikybę naudoja abi pusės ir monopolis iš endekų rankų slysta; lenkai studentai į savo susirinkimus (inauguracijas) kviečia ir vyresnius ir palaiko gyvą ryšį su vyresniąja karta. Podraug reiškiame nusistebėjimą, kad vienoje wszechpoliakų studentų inauguracijoje dalyvavo kun. šambelionas A. Viskantas ir konservatorijos mokinė dainininkė Prancuzevičiūtė. Nemanome, kad tai yra mūsų reikalams naudinga ir, mūsų nuomone, bičiuliavimasis su tais ponais, garbės nesudaro.

Kudirkai pagerbti vakaras.

Viln. Lietuvių Studentų Sąjungos rūpesčiu Universiteto rūmose, Sniadeckių salėje, gruodžio mėn. 1 dieną įvyko Dro V. Kudirkos 30 metų mirties sukaktuvių paminėjimo vakaras. Salėje publikos gerokai. Daugumoje jaunimas, moksleivija. Kitataučių beveik nesimatė.

Programa gana įvairi. Gal net per daug dalykų jon įdėta—prikimšta. Todel vakaras užsitęsė beveik iki 12 val. nakties. Tačiau publika buvo patenkinta. Malonu matyti, kai jaunos jėgos mėgina reikštis!

Gražiai pasirodė Vyt. Didž. Gimn. mokinių choras, p. A. Krutulio vedamas. Ne blogai „atliko" (taip programoje pažymėta)—padainavo porą lietuviškų dainelių mūsų solistė dainininkė konserv. mokinė p. M. Pranc. Jos dainavimo moksle padaryta daug pažangos. V. D. Gimn. mokinių kvinteto nereikėjo visai rodyti šitame vakarėlyje, ypač su tokiais dalykais, kaip „Andante Cantabile" Čaikovskio. Reikalinga daug darbo padėti ir gerokai išsimiklinusiam būti imantis rimtus dalykus smuiku griežti. Turint galvoje p. R. Mackevičiaus ką tik pasakytus paskaitoje žodžius: „mirė Kudirka pseudolenkas ir gimė Kudirka lietuvis patriotas",—visai be reikalo buvo papildyta programa V. Kudirkos eilėmis, išverstomis į lenkų kalbą. Jau laikas ir mums kuo greičiausia nusikratyti senojo raugo!

Visados ir visur tiktų geriau parodyti choras pradžioje, bet ne gale, o ypač šiame vakarėly. Mūsų vakarus daugumas lanko vien tik dainų pasiklausyti ir jomis pasigėrėti.

Konfiskavimai.

Pereitą ketvirtadienį Miesto Starostijos parėdymu buvo sukonfiskuotas endekų organas „Dz. Wil." už straipsnį apie konstitucijos atmainymą.

Taip pat sukonfiskuotas 1930 metams 14.000 egz. gudiško kalendoriaus.

Lenkų socialistų agitacija provincijoj.

Tenka patirti, kad paskutiniu metu daugely vietų provincijoj lenkų socialistai (P. P. S.) ruošia mitingus. Lietuviai į tokius mitingus neina, jų neklauso, kaip lygiai nesidomauja ir visų kitų lenkiškų mitingų ruošimu.

Vis tie bedarbiai.

Del didelio skaičiaus bedarbių, kurių nėra kur padėti, jau nuo seniau imami iš gyventojų visokio pavidalo mokesniai. Pav. mokant už elektrą kiekvieną mėn. reikia pridėti 50 gr. „na bezrobotnych", perkant geležkelio važiuoti bilietą, nuo kiekvienų 5 zlotų moki 10 grošų „na bezrobotnych", o tų bedarbių, kaip buvo taip ir yra ir vis dar didėja.

Rimtai ruošiasi.

Pradėjus katalikų vyskupams bylą del cerkvių grąžinimo, sujudo, kaip jau rašėme ir provoslavų vyskupai. Pereito mėnesio gale atvyko Vilniun pravoslavų metropolitas Dijonizas ir Gardino provoslavų arkivyskupas Aleksas. Spėjama, kad jų atvykimas rišasi su pradėtąja byla. Taip pat tenka patirti, kad katalikų vyskupai jau yra nusamdę žymiausius advokatus, su kuriais vyksta dažnūs pasitarimai del besiartinančios taip svarbios bylos. Žodžiu, susidomėjimas diena dienon auga.

Mūsų vargai.

Gardino inspektoratas patvirtino mokytojus: Gudolaitytę Ratnyčioje, Šimanskaitę Šumoje, Eidukonį Šendubrėje, Rimšaitę Kabeliuose ir Stasionį Mardasave Reikia pažymėti, kad del šių mokytojų ir mokyklų reikalingi prašymai su dokumentais buvo paduoti gegužės mėn. ir tik paskutinėmis lapkričio dienomis gauti patvirtinimai. Be to, patvirtintas Razukevičius Beniūnuose; čia atsakymas buvo gautas daug greičiau.

Įvairenybės.

Turkijoj lotynų abecėlė.

Ligi šiol turkai savo raštus rašydavo vartodami kiek papildytą arabų abėcėlę, kurią sudarė 33 raidės. Tai gana savotiški rašmens, kurie nelengva europiečiams išmokti. Be to, ir turkams, turintiems atskirą rašmenįją, daug sunkiau buvo prieinama europiečių kultūrą. Turkų vadas ir prezidentas Kemal Paša, kuris visa Turkijoj sueuropino, net šveicarų įstatymų kodeksą įvedė, ryžosi ir bendrą, lotynišką abėcėlę įvesti.

Redakcijos atsakymai.

Mūsu prenumeratoriams Daugelis mūsų laikraščio skaitytojų, siųsdami prenumeratą už laikraštį, prašo atsakyti laikraštyje, ar pinigai gauti. Tai sudaro bereikalingą darbą. Pinigai siunčiami paštu visuomet administracijoj gaunami ir beveik niekuomet neprapuola. Taigi ateityje atskirai prenumeratoriams neatsakinėsime.

Padėkos žodis.

Širdingai tariame ačiū p. E. Steckaitai už aktyvų prisidėjimą netik savo darbu, bet ir medžiagine parama ruošiant Kulniškės sodžiuje vakarą lapkričio mėn. 24 dieną.

Lietuvių Šv. Kazimiero D-jos skyriaus Kulniškėje

1929-XI-25 d. *VALDYBA.*

Atsišaukimas į Šv. Kazimiero Draugijos Skyrius.

Nuolankiai prašome Šv. Kazimiero skyrius, ar šiaip kitas draugijas, praneští laišku ar per spaudą, pas ką yra cenzūruotas veikalas „Šventoji Agnietė" ir neatsisakyti atsiųsti. Jei veikalas buvo kur lošiamas, užtenka nurodyti kur buvo loštas: sodžius, data ir leidimo Nr. Jau dabar tariame ačiū.

Adutiškio valsčiaus, Lazdinių Šv. Kazimiero Draugijos skyriaus

VALDYBA.

Leidėjas ir Atsak. Redaktorius Julius Navikas. „RUCH" Spaustuvė, Totorių g.